

«ЦВІТЕ ТЕРЕН, ТЕРЕН ЦВІТЕ»...

На столі у млинівчанки Євгенії Приступи лежить читане-перечитане Євангеліє. У миті духовної втоми перелистує 83-річна жінка цю дорогу реліквію, наповнює своє серце її благодотворною енергією. Від 1943 року, коли мама Євгенії Петрівни надіслала їй з Уїздців у Німеччину цю глибоку за змістом духовну книгу, вдячна донька не розлучається із нею. Може, це Євангеліє додавало сил у хвилини життєвих потрясінь і допомагало долати життєві крутозлами...

У 1942 році з Уїздців у фашистську неволю – на примусові роботи відправили 12 дівчат. Серед них була і 19-річна Женя Поліщук. Скільки не ховалася від злого ока чужоземних зайд, але змушена була розпрощатися із ріднею, бо окупанти погрожували вивезти у «фатерлянд» усю сім'ю. Відтак чашу трилітніх поневірянь на чужині довелось випити найстаршій Жені. І досі крають серце мамині напутні слова:

- Женю! Що б не було і що б не сталося – повертайся на рідну землю і не піддавайся ні на які вмовляння!..

На заводі у німецькому Ленепі працювали невольниці з Перевередова, Божкевичів, Повчі, Мильчі, Молодава, Задів. Звісно, хоч і в рабстві, але молодість брала своє. Постійне відчуття голоду, бо двома скибками хліба та пісною баландою ситий не будеш, так не пригнічувало, як журба за Україною. Тож збиралися дівчата і чужинські околиці наповнювали чарівним співом. На крилах пісень линули до

батьківського краю невимовна туга і душевний біль. Найчастіше розраджували серце і душу українським гімном «Ще не вмерла Україна» та невришними «Повій, вітре, на Україну», «Цвіте терен». А ще бранки шили у неволі український національний одяг: спідниці, камізельки – прикрашали його паперовими смужками, коралями і у вихідні вирушали у кірху. Дивувалися чужинці з такого маскараду:

- Що то таке?

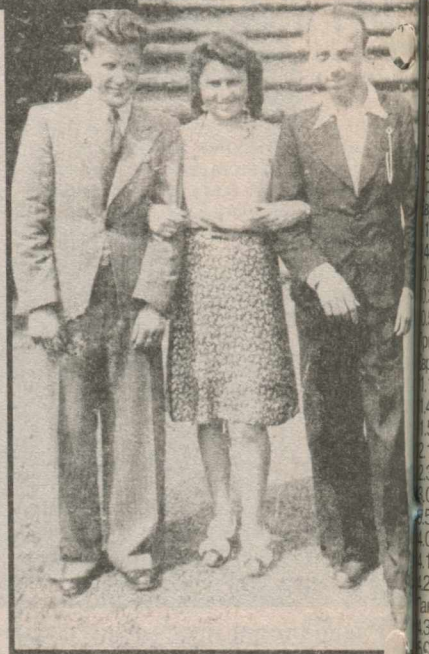
- Це на Україні дівчата носять такий одяг, - пояснювали їм. Серед остарбайтерок була дівчина з Божкевичів, котра знала німецьку мову і була перекладачкою. До речі, ця обставина вивільнила Женю Поліщук від вивчення мови Гете, бо не виникала практична потреба користуватися нею.

Під кінець війни почастишали бомбардування американської, англійської авіації. Якось бомба влучила у барак, де перебувала Женя. Дівчині з Божкевич відірвало руку, другий невольниці – пальця. Під час нальотів авіації союзників українкам радила піднімати білі кульки, але вночі і цей сигнал не рятував.

У Німеччині сталася подія, яка визначила подальшу долю дівчини з Уїздців: тут вона познайомила з млинівчанином Михайлом Приступою, котрий теж зазнав сім пудів невольницького лиха і навіть «скуштував» концентраційного страхіття. Після повернення до рідного краю Женя з Михайлом через рік побралися. І стала Євгенія Поліщук млинівчанкою Євгенією Приступою.

У повоєнних Уїздцях дівчина батька не застала – його «совети» вивезли у Сибір як «куркуля». Кажуть, що хотів забрати патефона, якого новітні господарі життя «позичили» і не повернули. Там, у сибірських краях, тато і загинув. Не уникла покарання і мама, котрій 9 місяців довелося мучитися під арештом за те, що не здала так званої «ставки». На 10 років був засуджений брат Віталій, а молодший Вікентій відійшов у вічність сімнадцятирічним. Уже не топче ряту молодша сестра Надійка. Із родинного вогнища порцію тепла і любові отримує Євгенія Петрівна від сестри Анни, котра мешкає у передмісті Луцька – Підгайцях.

Уже 19 літ, як смерть розлучила колишніх остарбайтерів Євгенію і Михайла Приступів. Немає на світі багатьох подруг по невольницьких стражданнях. Чимало з них потрапили за океан, у Чехію, Польщу, деякі залишилися у Німеччині... Деякі імена й прізвища стерлися зі скрижалів пам'яті. Та у хвилини роздумів дістає Євгенія Петрівна фотографії, на яких закарбовані миті перебування на примусових роботах. І тоді напливає на

Остарбайтер Михайло Приступа (ліворуч) полонив серце Жені...

серце щемлива пелена гірких споминів. Вони не вивітрюються із закутаної пам'яті серця: ні її номер 108, ні незрозуміла апатія деяких посестер росіянок, котрі після звільнення з неволі без великого душевного піднесення вирушали додому, ні набридливі присікування наглядачок, ні дошкульні стусани їх угодованих співвітчизників. Таке не забувається коли...

Віталій ТАРАСЮК

Женя Поліщук (внизу) у німецькому госпіталі з травмованою ногою

Євгенія Поліщук (праворуч) посестрою по неволі